

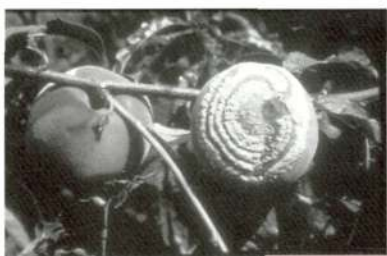

Podrits d'estiu en préssecs

"Els escaldots d'agost són dolents per als camps i pitjors per als horts."

Escaldots és un mot català poc emprat que es refereix a les pluges ràpides i intenses, però de poca durada en èpoques caloroses.

Tal com recull la cultura popular, els nostres avis i rebesavis ja eren conscients del risc que comportaven aquests xàfeces, causants de l'aparició de podriments i malalties als cultius - tant als camps:

panissos, alfalsos...; i més encara als horts: **Monilia fructigena** en el préssec. Foto: GOLINSKI, P. INRA

Una de les malalties més típiques que es correspon molt bé amb aquesta dita és la monília. D'aquest gènere de fongs, les dues espècies més incidents

en la nostra zona són *Monilia laxa* i *M. fructigena*, pràcticament impossible de diferenciar-les pels podrits que causen als fruits, per bé que la primera també pot afectar les branques i causar xancres, activitat pràcticament nul·la en la segona. Ambdues espècies poden afectar gran quantitat de cultius, però la seva incidència més severa és en fruita d'os. En la nostra zona ens preocupa especialment en el préssec (i la nectarina).

En les plantacions on anys anteriors s'han detectat danys és important haver-les protegit abans de les pluges amb un bon fungicida sistèmic, i repetir-ho al més aviat possible després de ploure, sobretot si el fruit s'acosta a la època de collita. També cal tenir en compte que, quan la nit s'allarga i comencen les primeres fresques, les plantacions romanen molt temps humides als matins, cosa que augmenta el risc d'afecció d'aquesta malaltia (això es dona molts anys a partir de mig agost si hi ha hagut alguna pluja per aquestes dates).

En general, la lluita fungicida, per a

ser satisfactòria, s'ha de realitzar de forma preventiva (en aquest cas això és molt important), tant quan es parla de tractaments com de mesures de camp, entre les quals es recomana: millor podar tardanament, eliminant els fruits momificats i la branca seca i/o amb xancres, cremar aquests òrgans afectats, protegir també la plantació durant la floració (atac a gemes i a brots nous) i també contra atacs d'àcars i d'insectes que puguin ser originadors de ferides en els fruits (sobretot prop de la maduració): trips, mosca dels fruiters i minadors (anàrsia i grafolita).

Els fungicides amb millor efecte de control contra aquesta malaltia serien (començant pels més eficaços): procimidona, iprodiona, pyrifenoxy, clortalonil, triforina, metil-tiofanat, oxinat de coure, bencimidazols (tiabendazol, benomil, carbendazim), ditiocarbamats (mancozeb, maneb, ziram,..), tiram. Els coures es reservaran per als tractaments hivernals (sulfat tribàsic de coure, brou bordelès, oxiclòrid de coure, òxid cuprós...).

Xavier Orteu

Consells de jardineria

JUNY

En aquesta època de l'any la feina més important del jardí potser és el reg. Les plantes augmenten la seva transpiració i els convé la mateixa proporció d'aigua que perden en forma de vapor. Si no reben prou aigua, un desequilibri hídric seca les fulles fins al punt de provocar la seva mort. No obstant això, cal regar al tard o a primeres hores del matí, quan l'evaporació és menor i l'aigua arriba fins a les arrels. Avui dia és important evitar un consum excessiu de l'aigua; podem aconseguir-ho instal·lant sistemes de reg per degoteig, que estalvien entre un 75% i un 90% d'aigua. A la gespa fem servir aspersors o difusors amb un programador que dosifica la freqüència del reg automàticament. Al voltant dels arbres és bo fer un sot en la terra, junt al tronc,

per emmagatzemar el cabal de l'aigua. Cal tenir en compte les necessitats de cada planta, les flors de temporada volen més aigua, els rosers volen reg de raig abundant i els anuals es conformen amb una fina pluja d'aigua sovint.

Durant aquests mesos podem treure les plantes d'interior a la terrassa o al jardí, guardant-les del sol directe i els corrents d'aire. Les plantes d'interior s'han de regar fins a tres cops per setmana. Aprofitem també per fer una neteja de fulles, amb una esponja molla.

La gespa s'ha de segar regularment a la alçada indicada per a l'estiu. Combatrem localment les males herbes que han sobreviscut

el tractament anterior. Si la gespa està descolorida, apliquem un fertilitzant d'alliberació lenta. Si en tornar de vacances l'herba ha crescut massa, hem de tallar primer només les puntes i després anar reduint l'alçada en les segades successives.

Ricard Daunis
Terra & Plants, SL

Racó de món

Racó de món, obra guanyadora del premi literari Vila d'Ascó 1999, de Llorenç Capdevila.

Estem davant d'una novel·la curta, amb un argument prou clar: en un "racó de món" una immobiliària barcelonina vol comprar uns terrenys per construir-hi un important centre ludicoesportiu amb un camp de golf com a eix del projecte. Una part dels terrenys són propietat de pagesos i l'altra són terrenys de secà propietat de l'Ajuntament, amb un cert valor ecològic, cosa que provocarà l'entrada en acció d'un grup ecologista local que s'hi enfrontarà. Per tant, l'ecologisme, la pagesia i les ambicions personals marcaran el ritme del llibre.

L'acció de l'obra transcorre en dos centres diferents: l'un, un poble del Segrià que anomena Vilanova del Tossal, l'altre, Barcelona. Destacariem del llibre l'ambient vilanoví (com diu l'autor) que es respira, és a dir, l'enquadrament de l'acció en un marc geogràfic que ens és molt proper. Així, per exemple, al mateix nom del poble, Vilanova del Tossal, només ens caldria afegir "de la Corona" perquè ens sembli més nostre; a una zona semiestepària on es vol instal·lar el camp de golf l'anomena la serra dels Militars, i nosaltres en diríem dels Soldats; o cal Mariano, un bar de poble que nosaltres

seua sirena. La gent d'Alpicat reconeixem, ben aviat, que darrere aquest poble imaginari n'hi ha un de molt real.

Per ambientar encara més aquest marc, l'autor utilitza uns noms de casa que ens sonen molt familiars: el Ton de la Bepa, el Joanet de cal Cremat, l'Enric del Reig, el Peret del Carter, la de ca la Trudes, l'Antonieta de cal Prim i un llarg etcètera, i la utilització dels dialectalismes quan fa parlar la gent del poble. El fil argumental de l'obra serveix a l'autor per anar desgranant el perfil psicològic, social, o físic dels diversos personatges. Així, ens presenta el típic pagès quasi sexagenari, el Sisco de cal Farinetes, que ha treballat la terra tota la vida i que (a causa que els seus fills no volen continuar la tradició) es troba en el dilema de vendre-se-la. O la seva dona, la Remei de cal

12 de maig de 2000, presentació del llibre *Racó de món*, al Casal

Capità, prototip de dona pagesa, abnegada i doblement treballadora, a casa i al tros, i puntal del seu marit.

Per altra banda, ens presenta el Guillem Alsina (gran nom per un ecologista), un jove malaltís, sec com un ascla, camisa per fora, arrecada a l'orella i tímid, home de grans ideals i provocador de tot l'embolic de la novel·la. L'ecologista també té parella, la Mariona, una estudiant de psicologia de la UdL, enamorada del Guillem, i que comparteix les seves inquietuds.

Aquest quartet de personatges formen el grup principal que representen el tarannà de la gent de Vilanova del Tossal. En la banda oposada, l'autor ens dibuixa un món absolutament diferent al del poble, el de la gran ciutat, amb un ambient on els personatges representen la falsedat, l'enveja, la luxúria, el podriment dels diners.

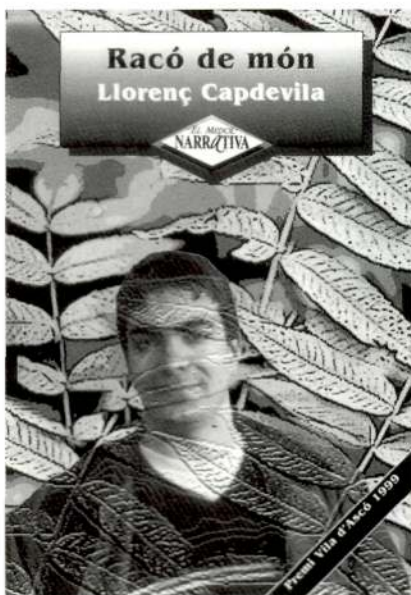
El màxim representant d'aquest món és l'Amadeu Terrades, un mediocre, rancorós i ambiciós especulador que ha anat a més gràcies al casament amb la Consol Martínez, una "chica bien" filla d'un important empresari de Barcelona, en Teodor Martínez, immigrant extremeny, alt i escardalenc. A aquests personatges hem d'afegir la típica secretària rossa i cenyida, la Lourdes Dalmau, i el subordinat fanfarró, enclenxat i encorbatat, el Felip Bartrina.

Hi ha un subtema que, a més, traspua al llarg de tota la novel·la. Es tracta d'un problema molt actual: el relleu generacional dels

pagesos i els sentiments que això provoca. Diversos personatges es troben o s'han trobat en aquest dilema i prenen actituds diferents. Mentre que el Sisco de cal Farinetes sent aquest fort sentiment per la terra, els seus fills aviat l'haurien liquidat. Mentre que l'ecologista sent profundament no haver pogut continuar amb la terra (en part per la seva salut i en part per la pressió familiar), un altre jove ha preferit que cada mes n'hi caiguin de calentes que continuar mirant el cel i s'ha fet Mosso d'Esquadra.

Tot plegat, fan d'aquesta primera obra de Llorenç Capdevila una novel·la aconsellable per passar una bona estona.

Fabià Corretgé Blasi

feminitzariem; o un Seat Marbella de propietat municipal que per primer cop en la novel·la fa sonar la

Aproximació als noms de casa d'Alpicat (II)

La ironia

L'ús generalitzat del terme ironia (amb el qual avui dia tothom s'omple la boca amb una facilitat que es podria considerar arriscada) ha provocat la caiguda d'aquest concepte en la imprecisió i la vaguetat. Sovint es confon ironia amb humor. Hom creu de vegades que és irònic tot allò que resulta divertit o que provoca una deflagració de rialles, quan en realitat potser seria més precís, en alguns casos, parlar de satíric, còmic, paròdic o ridícul. Podria, doncs, abans de passar a comentar la incidència de la ironia en els noms de casa alpicatins, començar per delimitar una mica l'abast d'aquesta paraula.

El diccionari ens dona una definició d'ironia que resulta prou útil i precisa. Segons el diccionari, la ironia és una "figura del llenguatge que consisteix a dir el contrari d'allò que hom vol donar a entendre; forma d'humor que es tradueix

ironia com "una agulla fina i invisible" necessària per a "desinflar els bufanúvols". Em sembla que la imatge és immillorable, i s'acosta de manera genial a l'origen etimològic del mot (*eironia*, en grec, volia dir "dissimulació"). Per tant, segons això, la ironia no seria únicament el fet de dir una cosa quan el que es pretén és dir justament el contrari, sinó que, anant un xic més enllà, seria també el recurs subtil a través del qual la intel·ligència humana, mitjançant tècniques associades a la dissimulació (mostrar una falsa i genuïtat que doni accés a la possibilitat d'expressar idees impossibles de transmetre en unes altres condicions i que obligui a pensar el receptor), ens permet desmuntar l'actitud petulant dels poderosos i ens ajuda a encarar-nos a les pors quotidianes amb més coratge. La ironia és, en fi, un recurs higiènic, una arma dialèctica que resulta altament eficaç i útil per fer front a la realitat i fer, de retruc, que ens

tota manera, a l'hora de crear els noms de casa la comunitat de parlants tendeix a fer un ús més aviat magre de la ironia. Quan es vol anomenar la gent amb l'expressivitat d'un sobrenom (especialment si es tracta d'un malnom) s'acostumen a dir les coses clares, cercant, en tot cas, l'efectisme d'un humor gruixut, sense les fineses que amaga un discurs irònic. Així, al qui té problemes de mobilitat se l'anomena directament *Coix* (*cal Coix*, *ca la Coixa*, *cal Coixet*), al qui supera la mitjana pel que fa a l'alçada se li diu *Llarg* (*cal Llarg de la Coixa*), a aquell que és jove o de complexió més aviat reduïda se'l crida amb el diminutiu (*cal Juanet*, *ca la Maleneta*, *ca la Marieta del Salvador*, *ca la Meroleta del Trumfo*, *cal Pantonet...*), i es fa el mateix quan hom ostenta altres característiques físiques que el distingeixen de la major part de la comunitat (*cal Cap-blanc*, *cal Garrut*, *cal Guerxo*, *cal Joan Gros*, *cal Negre*, *cal Panxa*, *cal Pelut*, *cal*

Planxat, *cal Poc-cul*, *cal Ros*, *cal Sordet del Xet*, *cal Xaparro*, *cal Xato*, *cal Xino...*). La ironia, doncs, és un recurs més aviat secundari a l'hora de forjar l'aparició de sobrenoms. Ara bé, si tenim en compte que els noms de casa són un tipus de nominació que passa de pares a fills i que es poden mantenir al llarg de moltes generacions, el que sí que pot arribar a resultar irònic és, en aquestes generacions posteriors, la possibilitat que la característica física que va originar un sobrenom no sigui present en la persona o les persones que, al cap dels anys, acaben duent-lo, i això sí que, ni que sigui de rebot,

acaba esdevenint irònic. Així, per exemple, malgrat que en un principi es devia parlar del *Ros* per referir-se a algú amb el cabell clar, segurament molts dels descendents d'aquella casa han lluit, al cap dels anys, una cabellera ben fosca.

Per últim, hi ha un parell de noms de casa que m'agradaria comentar per separat: *cal Baró* i *cal Pagès*. *Cal Baró*: com molt bé explica

Cal Negre

en l'adopció d'aquesta manera de parlar". Segons això, seria irònic, per exemple, anomenar *Fideu* a un que estigui gras, o bé dir-li *Mut* a algú a qui agrada força passar la conversa. Aquesta descripció, però, crec que, ni que sigui de forma breu i parcial, caldria matisar-la i completar-la.

Josep Pla, l'escriptor empordanès a qui s'atribueix una rècula de cites tan immensa com la seva obra, diuen que definia la

sentim més humans.

Els noms de casa creats a partir d'aquest enginyós recurs, tanmateix, resulten difícils de detectar, ja que majoritàriament es remunten a anècdotes o circumstàncies antigues de difícil documentació. Podrien respondre a un possible origen irònic (encara que no sempre tinc constància que així sigui) noms com ara *cal Bisbe*, *cal Botifarra*, *cal Corbates*, *cal Mata-rates*, *cal Mut* o *cal Flari*. De

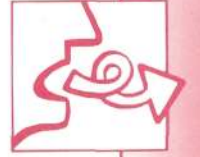
Fabià Corretgé³, aquest sobrenom fa referència a una família que, des de mitjan segle XIX i fins als anys cinquanta del segle XX, fou de les més adinerades i influents de la vila. Sembla ser que Baró era el cognom de la segona dona del primer Salvador Ortiz (nom dels diversos caps d'aquella nissaga), però fou segurament la condició de cacic paternalista la causa que va fer conservar, en to irònic, aquesta nominació com a sobrenom familiar. A Alpicat existeix, també, *ca la Barona*, que he recollit amb variants com ara *ca l'Agustí de la*

Barona, *cal Tasi de la Barona* i *cal Pepito de la Barona*.

Cal Pagès: desconec la circumstància que originà aquest nom de casa. De tota manera, si tenim en compte que els sobrenoms acostumen més aviat a descriure un tret excepcional de qui el porta (*cal Coix*, *cal Ros*, *cal Negre*, *cal Fuster*...) no deixa de ser sorprenent el fet que en un poble on la major part de la població es dedica a la pagesia n'aparegui un com *cal Pagès*. Per tant, malgrat que no ho poguem corroborar, existeix la possibilitat

que aquest nom de casa respongui a un origen irònic.

Llorenç Capdevila Roure

³CORRETGÉ, Fabià. *Alpicat. Recull històric*. Lleida, 1991, p. 189-193.

La Leishmaniosi canina

Què és la leishmaniosi?

La leishmaniosi canina és una malaltia parasitària cada cop més freqüent a les terres de Lleida. El causant és un protozou, per entendre'ns, un microbi que viu dins de les cèl·lules sanguínies. Aquesta malaltia és mortal en el gos, no té vacuna i el tractament és només pal·liatiu. A més, per acabar-ho d'adobar, la leishmaniosi es considera una zoonosi, és a dir, una malaltia de transmissió dels animals a l'home.

Com es transmet la leishmaniosi?

El protozou de la *leishmania infantum* es transmet únicament per la picada d'un mosquit femella de la família *Flebotomus*. Aquest mosquit pica principalment al vespre i no viu en terrenys humits sinó en llocs secs i sorrencs.

Quins símptomes té la leishmaniosi?

La simptomatologia de la leishmaniosi, actualment, pot ser d'allò més variada. Hi ha un quadre clàssic de lesions a la pell (crostes, descamació, nòduls, úlceres, etc.) de l'animal, una cara com de pallaso per l'alopècia al voltant dels ulls i l'atròfia d'alguns músculs de la cara, creixement excessiu de les ungles, hemorràgies nasals i sobretot aprimament molt marcat per fallada dels ronyons i del fetge. De tota manera, a les nostres clíniques hem trobat animals malalts de leishmaniosi, que l'únic símptoma que presentaven era una lleugera coixesa, una diarrea o una mica de tos.

En els humans, la simptomatologia de leishmaniosi és a les nostres latituds exclusivament de pell, i es considera una malaltia lleu amb tractament eficaç i, a diferència del gos, amb molt poca incidència en la població.

Què he de fer si el meu gos té leishmaniosi?

Primer de tot, vull comentar que des que es produeix la innoculació de la leishmaniosi per la picada del mosquit fins que apareixen els primers símptomes passa un temps de com a mínim 6 mesos. Això és important perquè si fent anàlisis detectem un animal positiu sense símptomes el podran tractar i aconseguir una recuperació gairebé total. En canvi, si l'animal ja presenta símptomes i és positiu a leishmaniosi, el tractament pot ser infructuós o inútil depenent de la gravetat de l'estat de l'animal.

El que ha de quedar clar és que un animal que té leishmaniosi ha d'ésser tractat o eutanasiat perquè mentre rep tractament i està sota control no pot transmetre la malaltia. L'animal al qual es decideix no eutanasiar ha d'ésser considerat com un malalt crònic que requerirà controls i tractaments cada 6 mesos.

Puc prevenir la leishmaniosi?

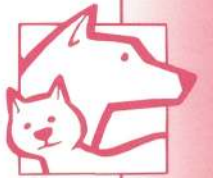
Desgraciadament encara no disposem d'una vacuna contra la leishmaniosi. El que hem de fer és evitar la picada del mosquit sigui amb substàncies repel·lents dels mosquits en forma de collar o

líquid o bé evitar passejar el gos al vespre, posar mosquiteres a casa, etc. Recomano fer analítica sanguínia i/o citologies de moll d'os cada any durant els mesos d'hivern perquè el mosquit, a les nostres contrades, només pot viure quan fa bon temps. Cal mentalitzar a tots els propietaris de gossos de la importància dels controls veterinaris periòdics i de les necessitats de cuidar el seu animal. Tenir un gos significa tenir cura de les seves necessitats alimentàries i sanitàries. Per tant, és una responsabilitat de l'amo vers l'animal i la societat que els envolta.

Situació de la leishmaniosi a Lleida.

Abans els veterinaris lleidatans només consideraven la malaltia en gossos que havien estat a la costa, on la malaltia és endèmica. El nostre clima s'ha tornat més suau, gela molt menys i fa molt menys fred que fa només unes dècades. Això ha comportat que el *Flebotomus* (mosquit causant de la malaltia) pugui reproduir-se a Lleida i ha augmentat de manera espectacular els casos de leishmaniosi canina a tota la província. El més assenyat fora considerar la leishmaniosi Malaltia de Declaració Obligatòria, però de moment totes les administracions resten mudes.

Alexandre Corbella
Veterinari de V3 Equip veterinari

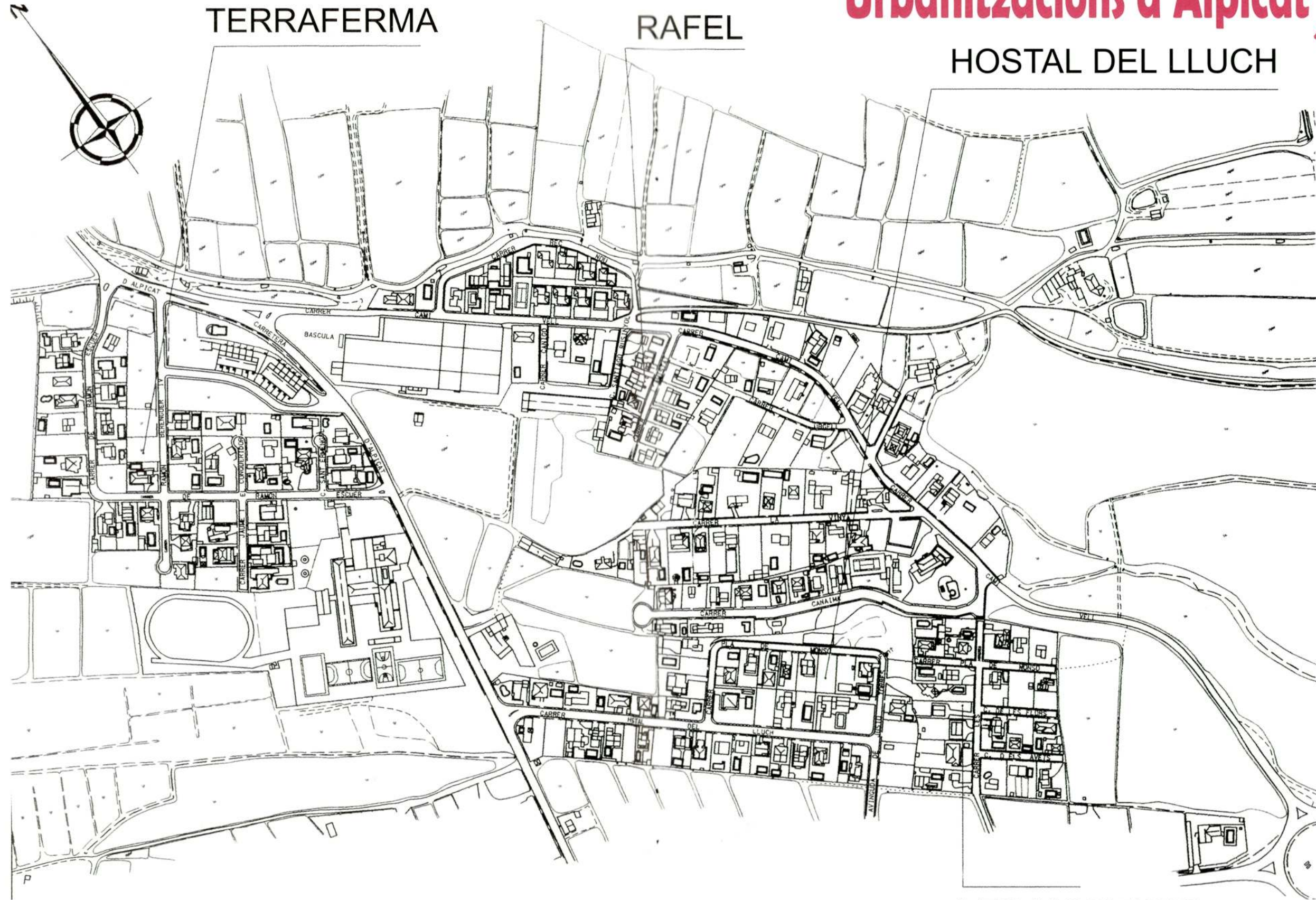

Urbanitzacions d'Alpicat

TERRAFERMA

RAFEL

HOSTAL DEL LLUCH

URBANITZACIÓ TERRAFERMA:
Carrer de Jaume I el Conqueridor
Carrer de Ramon Berenguer IV
Carrer de Ramon Escuer
Carrer de Sant Ermengol

URBANITZACIÓ RAFEL:
Carrer de l'Amistat
Carrer del Canigó
Carrer de Santiago Russinyol

URBANITZACIÓ HOSTAL DEL LLUCH:
Carrer de l'Hostal del Lluch
Carrer del Pla de Montsó
Carrer de Justo Torres

URBANITZACIÓ LES MORERES:
Carrer dels Avets
Carrer de les Flors
Carrer de les Moreres
Carrer del Pla de Montsó

LES MORERES